

Sportski turizam u Republici Hrvatskoj

Goldin, Sanja

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:068052>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-01**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

“Dr. Mijo Mirković“

SANJA GOLDIN

SPORTSKI TURIZAM U REPUBLICI HRVATSKOJ

Završni rad

Pula, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

“Dr. Mijo Mirković“

SANJA GOLDIN

SPORTSKI TURIZAM U REPUBLICI HRVATSKOJ

Završni rad

JMBAG: 0303069893

Studijski smjer: Turizam

Predmet: Ekonomija doživljaja

Znanstveno područje: Područje društvenih znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Trgovina i turizam

Mentor: doc.dr.sc. Aljoša Vitasović

Pula, rujan 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Sanja Goldin, kandidatkinja za prvostupnicu poslovne ekonomije ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica

U Puli, _____ 2019. godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Sanja Goldin dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj Završni rad pod nazivom “**SPORTSKI TURIZAM U REPUBLICI HRVATSKOJ**” koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ 2019. godine

Potpis

SADRŽAJ

UVOD.....	1
1. SPORTSKI TURIZAM.....	3
1.1. Podjela sportskog turizma.....	4
1.2. Razvoj sportskog turizma.....	5
1.3. Ekonomski značaj sporta.....	7
2. VALORIZACIJA SELEKTIVNIH OBLIKA SPORTSKOG TURIZMA REPUBLIKE HRVATSKE.....	9
2.1. Općenito o Republici Hrvatskoj.....	9
2.2. Sportski turizam Republike Hrvatske s naglaskom na Istarsku županiju.....	11
2.2.1. <i>Biciklizam</i>	13
2.2.2. <i>Tenis</i>	20
2.2.3. <i>Avanturizam</i>	22
2.2.4. <i>Jedrenje</i>	27
2.2.5. <i>Ronjenje</i>	29
3. POTENCIJALI RAZVOJA SPORTSKOG TURIZMA REPUBLIKE HRVATSKE	31
3.1. SWOT analiza.....	31
3.2. Potencijali razvoja sporta i rekreacijskih aktivnosti.....	32
4. ZAKLJUČAK.....	35
LITERATURA.....	36
POPIS SLIKA I TABLICA.....	40

SAŽETAK	41
SUMMARY	42

UVOD

Unazad nekoliko godina turizam je u Republici Hrvatskoj postao jedna od značajnih gospodarskih djelatnosti, stoga je usmjeravanje pažnje na kreiranje selektivnih oblika turizma došlo kao idealno rješenje za proširenje postojeće ponude i izvan glavne turističke sezone. S obzirom na sve veće međunarodne utjecaje koje turizam ima unazad par godina, razvijanjem ponude koja je specijalizirana za određene potrebe, uspjelo se mnogo toga, od smanjenja pritiska na destinacije, očuvanje okoliša, stvaranje dodane vrijednosti, poboljšanje turističkog iskustva i sl. Mnogo je selektivnih oblika turizma u međuvremenu razvijeno koji se idealno spajaju s turizmom, a sportski turizam je jedan od njih te je preko noći postao najbrže rastuća turistička grana, te pruža koristi destinacijama koje ga imaju uvrštenog u razvojne i strateške planove. Ono što on pomaže, je pomoći vratiti balans u život koji je danas stresan i užurban, a da ne govorimo o povratku prikrivenih vrlina mnogih pojedinaca koje su nažalost s godinama, usred procesa modernizacije i tehnološke naprednosti, jednostavno se izgubile. Danas sportski turizam u destinacijama često biva jedan od primarnih faktora izbora destinacije, stoga ne čudi pojačano ulaganje u njegov daljnji rast i razvoj. Republika Hrvatska ima razvijen sportski turizam u svim regijama, no zasigurno je on naglašen na Jadranu, posebice u Istarskoj županiji.

Predmet Završnog rada biva upravo sportski turizam, gdje se nastoji istražiti turističku sportsku ponudu Republike Hrvatske s naglaskom na Istarskoj županiji, dok postavljeni cilj biva proširenje dosadašnjeg znanja kroz istraživanje literature i mrežnih izvora, ne bi li tako se pokušalo uočiti praznog mjesta za daljnji napredak, s ciljem unaprjeđenja ponude kao i privlačenja većeg broj sportskih turista. Tijekom izrade, korištene su metoda analize, indukcije, kompilacije, deskripcije te istraživanja. Korištena su literaturna djela s područja turizma kao sekundarni izvori, dok su se mrežni izvori koristili kao primarni izvor literature.

Završni rad s uvodom i zaključkom sastoji se od PET poglavlja. U uvodnom poglavlju definirani su predmet i cilj istraživanja, predstavljene su korištene metode te korišteni izvori podataka.

Tijekom prvog poglavlja predstavljen je sportski turizam i njegove odrednice. S obzirom na to kako je riječ o selektivnom obliku turizma, predstavljenu su njegove funkcije te načini utjecaja na zdravlje čovjeka, kao i ekonomski značaj sporta u turizmu.

Razvoj sportskog turizma predstavljen je u drugom poglavlju te je izvršen prikaz važnih odrednica za razvoj sportskog turizma u RH. Predstavljene su opći podaci o RH i sportskom turizmu koji se trenutačno na tim prostorima provodi. Također se provodi istraživanja za odabrane sportove: biciklizam, tenis, avanturizam, jedrenje te ronjenje.

O potencijalima razvoja sportskog turizma pisano je u trećem poglavlju gdje se pomoću provedene SWOT analize nastojalo uvidjeti u kojem je stanju trenutačno sportski turizam, te treba li i što za daljnji napredak.

Na kraju rada dano je zaključno razmišljanje istražene tematike te pregled korištene literature i izvora.

1. SPORTSKI TURIZAM

S obzirom na to kako već 20-ak godina unazad, turizma prati određena negativna percepcija i reputacija s obzirom na učinke koje on ima na destinaciju, dakle direktne i indirektno posljedice, težnja je stavljena na pronalazak idealnog koncepta koji će navedene nedostatke ispraviti, i osigurati revitalizaciju destinacije i opće poboljšano blagostanje. Nekadašnji masovni turizam tako je počeo s idejom podjele na manje veličine, kroz stvaranje selektivnih oblika turizma. Kada se uzme u obzir činjenica kako jedno od glavnih obilježja turizma biva sezonalnost, razvijanje selektivnih oblika turizma koji pomažu produženju pred i postsezone, idealna je ideja. Na takav način neće se u tolikoj mjeri javljati negativni učinci poput neravnomjerne raspodjele turističkog prometa, nepovoljna iskorištenost smještajnih kapaciteta, preveliki pritisak, onečišćenje i sl.

“Sedamdesetih i osamdesetih godina 20. stoljeća, kao suprotnost prevladavajućem masovnom turizmu javljaju se novi oblici turizma. Turizam je proširio svoje djelovanje ili se vezao uz druge sektore pa se javljaju različiti oblici turizma koji nastoje biti kvalitetniji, održivi, ekološki odgovorni, humaniji i prilagođeni određenim turističkim destinacijama.”(Jadrešić, 2010;164) Selektivni oblici turizma javili su se kao budućnost turističkih kretanja, obzirom da su više fokusirani ka održivosti, humanosti, kvaliteti, socijalnoj odgovornosti te ravnomjernom distribucijom prometa među destinacijama. Navedeno je omogućilo odmak od nekadašnjeg standardnog 3S paketa, i fokus je stavljen na pojedince i njihove želje i potrebe.

“Selektivni oblici turizma podrazumijevaju putovanja koja su uvjetovana ostvarenjem nekog posebnog interesa. Ti posebni interesi su primarni i dominantni motivi koji pokreću turističke potrošače na putovanje u destinaciju koja može zadovoljiti svojom turističkom ponudom. Turistički potrošači su usmjereni ka destinacijama s točno određenom selektivnom ponudom aktivnosti i turističkih proizvoda. Ovisno o sadržaju ponude, selektivne oblike turizma možemo promatrati kao oblike zasnovane na pretežno prirodnim ili kao oblike zasnovane na društvenim resursima.” (Čavlek et.al., 2011;40)

Novi odnos koji se napravio između turizma i sporta rezultirao je stvaranjem novog pojma- sportski turizam. Sportski turizam kao selektivni oblik nastoji poštovati

izgrađeno, lokalnu zajednicu, prirodno i kulturno nasljeđe, te ujedno vraća čovjeka njegovim zaboravljenim ili zapostavljenim rutinama. Razlog tome je u nagloj promijeni u načinu života ljudi, njihovih navika i interesa, gdje je naglasak s godinama sve više i više stavljan na rad i stvaranje prihoda, a relaksacija i boravak u prirodi sve se više zapostavljao usred nedostatka slobodnog vremena.

Sportski turizam formira se kao specijalni oblik turističkih kretanja i jedna od značajki strukturnih promjena suvremenog turizma te obuhvaća sve aspekte sa sportom povezanih dolazaka u određenu turističku destinaciju – od dolaska na sportski događaj do sudjelovanja u turističkim sportovima. On podrazumijeva putovanje za vrijeme odmora s ciljem bavljenja sportom, putovanje u destinacije kako bi se promatrao sportski događaj te putovanje s ciljem posjeta sportskim atrakcijama.

1.1. Podjela sportskog turizma

Alfier (1994) još krajem sedamdesetih godina u oblike selektivnog turizma uključuje rekreacijski i sportski turizam na moru, vodama i planinama, sa specifičnim vidovima kao što su itinererni-pješački, konjički (jahački), kružni (ciklički) turizam za "opušteni" odmor u prirodnom okruženju i sl.

Bartoluci et.al. (2007) za sportski turizam navode kako on spada u selektivne oblike turizma, zasnovani na motivaciji za putovanjem te se pojavljuje u različitim oblicima :

- natjecateljski sportski turizam,
- zimski te
- ljetni sportsko-rekreativni turizam.

Govoreći o natjecateljskom turizmu, riječ je o osnovnom porivu putovanja radi sudjelovanja ili promatranja određenih sportskih natjecanja, od domaćih do međunarodnih. S druge strane, kod zimskog i ljetnog sportsko-rekreativnog turizma nije riječ o natjecateljskom niti promatračkom karakteru, već je riječ o sportskoj aktivnosti koju je turist samovoljno izabrao sa svrhom zadovoljavanja potreba za kretanjem, igrom, aktivnim odmorom i razonodom, dakle aktivno sudjelovanje. Ona

uz optimalne preduvjete sredstvima fizičkog vježbanja te sportsko-rekreativnim aktivnostima omogućuje ljudima aktivan odmor te zdravu zabavu i razonodu.

Zimski sportsko-rekreacijski turizam provodi se u planinskim zimskim centrima, ali i u toplicama, kao i na moru, dok pak ljetni na moru, u planinama, na rijekama, jezerima i sl. Svakako, pojedina sezona ima i karakteristične aktivnosti, pa se tako u okviru zimskog sportsko-rekreacijskog turizma pojavljuju skijanje, skijaško trčanje, klizanje, sportske igre na snijegu i ledu i druge, a u okviru ljetnog šetnje, jogging, trčanje, planinarenje, sportovi na vodi, sportske igre, biciklizam, golf, tenis, jahanje itd.

Gledajući na jednu od važnijih odrednica sportskog turizma, svakako će se navesti zdravstvena funkcija, obzirom da navedeni oblik turizma pozitivno utječe na poboljšanje i očuvanje zdravlja ljudi, sprječavajući suvremene bolesti današnjice. Nadalje, zdravstvena funkcija odlično se slaže s morskim zrakom i vodom, stoga prisustvo prirodnih čimbenika biva u sportskom turizmu također jedna od važnijih motiva putovanja. Osim navedenoga, sportski turizam također pridonosi novim spoznajama i učenjima, posebice kod onih vrsta sporta kod kojih pojedinac nema znanja, pa ista mora naučiti savladati.

1.2. Razvoj sportskog turizma

Gledajući općenito na Hrvatsko gospodarstvo, može se zaključiti kako je ono u velikoj mjeri "ovisno o turizmu", a isti se pretežito razvija u obalnom dijelu, već godinama se bazirajući na masovnosti i suncu i moru kao glavnoj atrakciji. Navedeno je dovelo u pitanje samu sezonalnost, a s obzirom na dostupne resurse, uočeno je kako se može ponuditi mnogog više, te produžiti pred i post sezona. Kreirajući selektivne oblike turizma te njihovim promicanjem, uspjelo se ostvariti da se smanje pritisci na pojedine destinacije te da se poveća sezonalnost, gdje danas skoro pa kroz cijelu godinu u ponudi ima uistinu mnogo toga na odabir, za svakoga po nešto. Upravo s više izbora, jedan se oblik selektivnog turizma zasigurno uspjelo izdići više od ostalih, a to je upravo sportski turizam, koji na našim područjima iz godine u godinu bilježi veće dolaske sportskih turista kao i sve veća ulaganja u infrastrukturu i suprastrukturu za njih. U suvremenom turizmu sport sa svim svojim oblicima postaje važan sadržaj boravka turista u kojem su oni aktivni sudionici različitih sportsko-

rekreacijskih aktivnosti. Time sport postaje važnom aktivnošću unutar turizma, no i sam turizam je usko povezan sa sportovima-turizam promovira neke sportske aktivnosti a isto tako i sportske aktivnosti promoviraju putovanja. Razvojem sportskog turizma javlja se mnogo mogućnosti i prednosti kakve taj oblik turizma pruža turističkim destinacijama u vidu društvenih ali i ekonomskih učinaka.

Za razvoj sportskog turizma potrebni su određeni resursi, kao i njihovo pravilno i optimalno iskorištavanje ne bi li se na najbolji mogući način spoznale karakteristike turističke potražnje, čime postaje jasniji pravac usmjeravanja pozornosti prema pravom tržišnom segmentu. Hrvatska općenito ima uistinu iznimne komparativne prednosti za razvoj različitih oblika sportskog turizma, počevši od stupnja atraktivnosti prirodnih resursa, poznavanje ponude, spoznaja karakteristika buduće turističke potražnje i sl. Kada samo sagledamo današnji način života ljudi, koji je postao sjedilački, i tehnološki preuzet, jasno je kako se čovjek mora vratiti svojim iskonskim potrebama, kretanje, natjecanje, relaksacija, odmor, što je postalo uistinu nužno. Osnovne potrebe za kvalitetnim odmorom u turizmu ostvaruju se kroz razne osmišljene programe sportskih aktivnosti kojima se poboljšavaju sposobnosti i funkcije ljudskog organizma.

Sport i turizam su dvije pokretačke sile za promicanje i održivi gospodarski razvoj turističkih destinacija. "Poveznica između ovih dviju društvenih pojava datira još iz drevnih vremena, iz vremena antičke Grčke kada se primjerice putovalo na velike sportske priredbe. Turizam i sport ne samo da su postali dvije vrlo popularne, globalne, društvene aktivnosti koje su se izrazito razvile od dvadesetog stoljeća do danas, već su obje aktivnosti postale dio naše globalne kulture. Nositelji tih dviju pojava u pravilu su isti subjekti... I turizam i sport komplementarni su dijelovi industrije slobodnog vremena. Činjenica da su turizam i sport međuovisne pojave i da imaju brojna zajednička interesna područja (De Villiers, 2001) potvrđuje razlog zbog kojega je moguće generalizirati trendove u razvoju turizma i povezati ih s globalnim trendovima razvoja sportskog turizma." (Bartoluci et.al, 2007;11-12)

Gledajući na međusobnu povezanost turizma i sporta, dolazi se do zaključka kako su u međusobnoj interakciji, obzirom kako sport u turizmu obuhvaća same aktivnosti u njemu, a turizma se također u određenom dijelu zasniva na sportu. Navedeno je

također vidljivo u činjenici kako su danas sport i turizam postali središnji aspekti načina života. Kada je riječ o samom razvitku sporta, moguće je utvrditi kako faktor turističke ponude i potražnje te posrednički faktori utječu na njegov razvitak. Postoje određeni faktori potražnje sportsko-rekreacijskih usluga, a one su skoro pa identične faktorima općenite turističke potražnje. Bartoluci (2003) tako navodi objektivne i subjektivne faktore, gdje kod objektivnih spadaju urbanizacija i industrijalizacija, dohodak stanovništva te slobodno vrijeme, dok subjektivni bivaju moda, oponašanje, navike te prestiž. Jasno se ističu urbanizacija i industrijalizacija s obzirom na to da one generiraju sportsko-rekreacijske potrebe kao kompenzaciju suvremenog načina života i rada, te su promijenili način rada i života čovjeka, čime su izazvale gotovo egzistencijalnu potrebu sportskih aktivnosti te turističkih sadržaja. Posrednički faktori bivaju turističko-sportske agencije te sportske organizacije, dok pod faktore sportsko-rekreacijske ponude navodi prirodne resurse, sportsko-rekreacijske objekte i sadržaje te sportsko-rekreacijski programi.

1.3. Ekonomski značaj sporta

Svoju ekspanziju sport doživljava nakon drugog svjetskog rata, kada je otvoreno mnogo klubova iz kojih su stasali svjetski sportaši. Automatizmom, javlja se i izgradnja sve više i više sportskih objekata, a kroz samo institucionaliziranje sporta on je doživio veliki "boom" te pomoću medija postao zabava u kojoj se može sudjelovati aktivno ili pasivno. Sportski događaji postali su centralno mjesto okupljanja mnoštva ljudi, a osim promatranja, okruženi su i svime ostalim: događaj, sportska dobra i informacije, centri i zdravstvene usluge, te koristi koje čovjek ostvaruje za sebe, njegovo osobno zadovoljstvo. Sportski turistički proizvod ovisi o mnogo elementa koji ga sačinjavaju stoga je važno osigurati ono najbolje što se može kako bi posjetitelji bili zadovoljni i vratili se svojim domovima ispunjeni.

Sport tako predstavlja značajnu društvenu potrebu, kako za onoga koji aktivno ali i pasivno sudjeluje u njemu, te je postao stil života koji donosi ekonomske i društvene dobrobiti cijeloj destinaciji. Osim što pridonosi razvoju destinacije, pomaže i integraciji lokalnog stanovništva, poboljšava se infrastruktura, omogućuje se dodano iskustvo, unaprjeđuje ponudu, povećava ukupnu potrošnju i mnoge druge dobrobiti.

“Sport u turizmu omogućuje stvaranje dodatnih ekonomskih učinaka u turističkim organizacijama ili u poduzećima koja pružaju različite sportsko rekreacijske usluge. U takve usluge spadaju iznajmljivanje sportski objekata i sportske opreme, organizacija škola i tečajeva za učenje različitih spotova, pripreme sportaša, velike sportske manifestacije i natjecanja te sportsko-zabavne atrakcije. Izravni ekonomski učinci nastaju kao rezultat prodaje sportsko-rekreacijskih usluga u turističkim ili sportskim organizacijama.”(Geić, 2011;277)

2. VALORIZACIJA SELEKTIVNIH OBLIKA SPORTSKOG TURIZMA REPUBLIKE HRVATSKE

2.1. Općenito o Republici Hrvatskoj

Republika Hrvatska postala je neovisna 1991. godine te se proteže na kopnenoj površini od 56 594 km², dok je obalno more (unutrašnje morske vode i teritorijalno more) površine 31 067 km², ukupne duljine kopna od 1 777 km, a otoka 4 058 km. “No iako je kao samostalna država međunarodno priznata 15. siječnja 1992, Hrvatska je bila prisiljena oružjem braniti svoju neovisnost sve do 1995. i oslobađanja okupiranih područja. Godine 1992. postala je članicom UN-a, 2009. NATO-a, a 1. srpnja 2013. Europske unije.” (www.croatia.eu)

Glavni grad je Zagreb, službeni jezik hrvatski, valuta hrvatska kuna. Prema posljednjem popisu iz 2011. godine broji 4 456 096 stanovnika. Svoj prepoznatljivi oblik u obliku potkove dobila je potkraj 17. stoljeća, te se proteže od Vukovara na sjeveroistoku preko Zagreba na zapadu do Dubrovnika na krajnjem jugu. Obzirom na njeno sjedište u mediteranskom pročelju Srednje Europe, ima izuzetno povoljan geoprometni položaj u blizini svih većih europskih gradova. Ono što je svakako zanimljivo je činjenica kako je RH treća u Europi po vodnom bogatstvu, a čak 10% teritorija nalazi se pod zaštitom u okviru 11 parkova prirode, 8 nacionalnih parkova i dva stroga rezervata.

“Na suvremenoj međunarodnoj političkoj pozornici Hrvatska je nazočna od državnog osamostaljenja iz jugoslavenske federacije, dakle tek nešto više od dva desetljeća, no po svojoj povijesti i kulturi ona je jedna od starijih europskih zemalja. Današnji hrvatski teritorij i granice oblikovani su kroz dugotrajnu povijest, tijekom koje je hrvatski narod, bilo samostalno, bilo u okviru različitih državnih zajednica, kontinuirano iskazivao nacionalni i politički subjektivitet.” (www.croatia.eu)

Slika 1. Karta Republike Hrvatske

Izvor: Hrvatska.eu, Hrvatska ukratko, dostupno na <https://croatia.eu/article.php?lang=1&id=6> (pristupljeno 26.8.2019.)

“Ljepota krajolika i ekološka očuvanost elementi su ponude u kojima Hrvatska ima prednost u odnosu na konkurente. Urbanističku i arhitektonsku skladnost destinacija u Hrvatskoj turisti percipiraju ujednačenom s konkurencijom. Iako ekološka očuvanost predstavlja element ponude u kojem nas naši posjetitelji ocjenjuju boljim od konkurencije, prednost Hrvatske u odnosu na Španjolsku, Francusku i Grčku u

2010. godini postupno se smanjuje. U tom smislu, važno je naglasiti da se razvoj turizma u nas treba i dalje temeljiti na unapređenju zaštite okoliša, očuvanju kvalitete prirodnih resursa te odgovornom i održivom upravljanju razvojem sadržaja turističke ponude.” (Strategija razvoja turizma RH do 2020. godine)

2.2. Sportski turizam Republike Hrvatske s naglaskom na Istarsku županiju

Sportski turizam u RH je široko razvijen i dostupan, no ipak se većina pozicionirala na obalno područje, koje upravo zbog mnogih mogućnosti za bavljenje raznim oblicima ima velike prednosti. More, jezera, jame, špilje, nizine, brdovita područja, sve je to ono što je specifično za RH.

“Razvoj turizma u većini turističkih destinacija obilježen je sezonalnošću turizma, odnosno sezonskim kretanjem turista koje je posljedica raspoloživog slobodnog vremena, koje je u većini zemalja koncentrirano u ljetne i zimske mjesece” (Vukonić i Čavlek, 2001:348)

Upravo prema navedenom obalno područje se ističe u mogućnostima raznolikog sportskog turizma, gdje biva najveći dolazak gostiju, a specifično se tijekom ovog dijela naglašava Istarska županija. Činjenica je kako je naše gospodarstvo ovisno u jednu ruku o turizmu, koje se upravo većinom i razvija kako je navedeno, u obalnom području, zbog svih prednosti koje ono nudi, problematika koja se javlja je upravo sezonalnost, stoga se kroz razvoj sportskog turizma nastoji ta prepreka na neki način eliminirati jer postoji toliko vrsta sportskog turizma koji omogućuju cjelogodišnje uživanje, čime se automatski osigurava produženje sezone i mnogi drugi ekonomski, društveni, sociokulturni i ostali benefiti. Dakle, raznolikost ponude predstavlja jedno kvalitetno rješenje produženja sezone.

“Stoljetna tradicija sporta na prostoru Republike Hrvatske, kao i aktualni sportski imidž koji kontinuirano održavaju i jačaju hrvatski olimpijci i ostali hrvatski sportaši, važna su sastavnica nacionalnog identiteta. Recentna globalna istraživanja u turizmu dokazuju učinkovitost implementacije svega što ima poveznice s nacionalnim identitetom u turističku ponudu u cilju produljenja turističke sezone. Konkurentnosti i

privlačnosti destinacije u izvansezonskom periodu doprinose i sportski turistički proizvodi temeljeni su na olimpijskim sportovima i sportski turistički proizvodi kreirani na tradicijskim aktivnostima i običajima. Opet, imamo sve – ima slike, ali nažalost nema tona u sportskom turizmu u Hrvatskoj.” (www.hrturizam.hr)

Sportski turizam se u RH može uživati u sljedećem:

- Biciklizam,
- Jahanje,
- Lov,
- Golf,
- Tenis,
- Avanturizam,
- Jedrenje,
- Ronjenje i sl.

“Istarski poluotok najveći je jadranski poluotok smješten u sjeveroistočnom dijelu Jadranskog mora. Predstavlja područje koje je s tri strane okruženo morem i dijele ga tri države: Italija (vrlo malen dio), Slovenija (sjeverozapadni dio poluotoka) i Hrvatska kojoj pripada 90% površine poluotoka i to njegov zapadni dio. Većina hrvatskog dijela poluotoka nalazi se u Istarskoj županiji i predstavlja oko 4,98% ukupne površine Republike Hrvatske. Nalazi se na pola puta između ekvatora i sjevernog pola i predstavlja most koji povezuje srednjoeuropski kontinentalni prostor s mediteranskim (Škorić, 2008;74 prema Istarska županija, 2005.)

U Istarskoj županiji svakako je najveća zastupljenost sportskog turizma općenito u RH. Tako primjerice Medulin već dosta godina biva destinacija za pripreme sportaša, od nogometaša, do atletičara, a mnogo je poznatih lica tamo treniralo ili još uvijek trenira, a najpoznatije je svakako Sandra Perković. Česti gosti u Medulinu bivaju njemačke ekipe nogometaša, obzirom da nogometni savezi IŽ i Njemačkog nogometnog saveza redovito surađuju. Umag primjerice također okuplja europske

prvoligaše koji provode svoje pripreme kao i igraju turnire. Umag je provjerena baza Hrvatskog nogometnog saveza, krovne nacionalne nogometne organizacije. Tijekom godine, HNS već godinama u Umagu organizira kampove za sve uzraste svojih nogometaša te za kvalifikacijske utakmica kategorija U15, U16, U17, U19, U21, kao i za utakmice ženske reprezentacije. Umag je također redoviti domaćin UEFA-inih tečajeva za suce i trenere, a popisu treba pridodati i siječanjske programe razmjene studijskih grupa, također u organizaciji UEFA-e i HNS-a, i uz sudjelovanje najperspektivnijih trenera za mlađe dobne kategorije iz cijele Europe. Ne zaboravimo spomenuti i čuveni ATP turnir koji ove godine slavi 30. godina održavanja. (www.coloursofistria.com, www.istracamping.com) Poreč je poznat po sportskoj dvorani Veli Jože koja je susret rukometnih i košarkaških klubova, na njihovim pripremama i natjecanjima, a također i nogometnih klubova koji u Zelenoj laguni na četiri travnata nogometna igrališta, od kojih jedno s umjetnom travom, poligon za trening vratara, svlačionice i sanitarije za igrače, ugošćuje domaće i europske prvoligaške klubove. Gledajući na Pulu, iako se posljednjih godina ulagalo u izgradnju i adaptaciju kada je riječ o sportovima, ponuda i nije adekvatno iskorištena. Od Doma sportova Mate Parlov, novoizgrađenog Gradskog bazena i stadiona Aldo Drosina, nažalost oni ne doživljavaju svoj puni potencijal koji bi mogli kada je riječ o pripremi sportaša.

2.2.1. Biciklizam

U Strategiji razvoja turizma RH do 2020. godine, cikloturizam smatran je jednim od proizvoda koji ima izraženu perspektivu razvoja, a u idućih 10 godina, za očekivati je porast od 10% kada je riječ o biciklu kao glavnom prijevoznom sredstvu ili pak bicikliranju kao glavnom aktivnošću. Umreženost biciklističkih staza po cijeloj Hrvatskoj je uistinu na visokoj razini, no nažalost sam proizvod nije dovoljno valoriziran i komercijaliziran. Potrebna su svakako daljnja ulaganja ako se kao destinacija smatramo izdići i biti prepoznatljivi kada je riječ o cikloturizmu. Željena pozicija Hrvatske je da bude jedna od vodećih mediteranskih cikloturističkih destinacija, a nove investicije usmjerene su k razvoju "kapilarnih" mreža biciklističkih ruta te izgradnji i primjerenom opremanju većeg broja novih biciklističkih staza i bike

parkova, posebice u turističkim područjima. Cikloturizam se najviše razvija kroz mnoge važne međunarodne biciklističke rute koje se kod nas održavaju, čime se osigurava povezivost RH sa proizvodno sličnim zemljama u susjedstvu te se, koristeći vlastita sredstva, nadovezuju na mnoge kvalitetne projekte.

“Hrvatska je prepuna kontrastnih krajolika iznimno pogodnih i privlačnih za otkrivanje i istraživanje biciklom. Ako se odlučite za doživljaj tog izobilja prirodne i kulturno-povijesne ljepote biciklom, zasigurno nećete pogriješiti. Opcije su beskrajne, a toliko primamljive: od biciklistički najpopularnijeg poluotoka Hrvatske – Istre, preko šumovitih, miomirisnih otoka Kvarnera i gorskih prostora Gorskog kotara, povijesnih cesta regije Lika – Karlovac, preko najviših prijevoja i atraktivnih planina dinarskog krša do dramatično lijepe dalmatinske obale s otocima ili od žitne ravnice Slavonije kroz zelene riječne doline, preko kultiviranih brežuljaka i uz mnoštvo dvoraca, kurija i crkava središnje Hrvatske do urbane biciklističke oaze Zagreba. Od makadamskih putova savršenih za brdski biciklizam do asfaltiranih cesta za obiteljske izlete, u Hrvatskoj ćete pronaći raznolike savršene staze za svačiji ukus, neovisno o tome jeste li rekreativac ili profesionalni sportaš.” (www.croatia.hr)

U Akcijskom planu razvoja cikloturizma (2015), IŽ posebno je istaknuta kao jedno od značajnijih cikloturističkih odredišta u Republici Hrvatskoj. Broj biciklista se unazad 20 godina više puta povećao upravo zahvaljujući ljepotama koje IŽ nudi, a biciklizam je brojnim zaljubljenicima postao i sve češći izbor za provođenje godišnjeg odmora, stoga ne čudi kako ulaganja iz godine u godinu rastu upravo zato što je biciklizam prepoznat kao jedan od ključnih proizvoda strategije razvoja Hrvatskog turizma. Prirodne ljepote, drevne ruševine, šume, konobe i podrume, vinske i maslinove staze, brežuljci, prekrasna obala, samo su neki od mnogih divota koje mame sportske turiste u IŽ. Prema pisanjima mrežnog portala Istria Sun (www.istriasan.com), biciklizam se nalazi među 10 stvari koje bi trebalo napraviti u Istri.

“Istra je kao stvorena za biciklizam - s više od 60 označenih staza, od prirodnih koje prolaze kroz unutrašnjost prepunu brežuljaka i cestovnih koje prate prekrasnu obalu, u Istri ćete pronaći 3000 kilometara biciklističkih staza za brdski i cestovni biciklizam.

Bicikl je odličan izbor za istraživanje skrivenih dijelova netaknute prirode, šarmantnih mjestašca i srednjovjekovnih gradića prepunih ljepota i bogate povijesti. Birajte između Valamar bike hotela u Poreču i Rapcu i uživajte u mnoštvu usluga osmišljenih prema potrebama biciklista. Ako na odmor ne želite ponijeti vlastiti bicikl, dobrodošli ste u jedan od naših bike hotela koji Vam nude najam odličnih bicikala.” (www.valamar.com)

U nacrtu Operativnog plana razvoja cikloturizma Istarske Županije za razdoblje od 2019. do 2025. godine (www.istra-istria.hr) navodi se kako prema procjenama UNWTO-a, kako se navodi u Akcijskom planu razvoja cikloturizma (2015), u Europi trenutno postoji više od 60 milijuna aktivnih biciklista, od čega je 60 % muškaraca i 40 % žena, različitih dobnih skupina. Oko 90 % cikloturističkih putovanja je organizirano samostalno, a samo 10% putem turističkih posrednika. Prema Tomas istraživanju 2017. godine (www.iztzh.hr) o stavovima i potrošnji turista u Hrvatskoj u 2017. godini, čak 20% turista dolazi radi sporta i rekreacije. U IŽ vožnja biciklom kao aktivnost u destinaciji zastupljena je s 23,5 %. Vožnja biciklom najzastupljenija je kod osoba od 50 i više godina s 14,1 % i 12. je mjestu na rang listi. Gosti u IŽ izrazili su srednji stupanj zadovoljstva prema elementima organizacije prometa u mjestu (61,3 %) te biciklističkim stazama (64,1 %). U IŽ ima najviše MTB biciklista, zatim slijede cestovni biciklisti, sportaši i rekreativci te rekreativci koji voze *trekking* bicikle.

Ono što je svakako pohvalno, jesu dosadašnja ulaganja u izgradnju *Bike* hotela, sustav licenciranih hotela koji zadovoljavaju visoke europske kriterije prijema, smještaja i različitih usluga za bicikliste, a svaki od hotela se nalazi u blizini uređenih biciklističkih staza. Na službenoj mrežnoj stranici Istra *Bike&Bed* (www.istria-bike.com) navodi se sljedeće: “Istra *Bike&Bed* je sustav smještajnih objekata specijaliziranih za prihvata biciklista (cikloturista). Za takvu vrstu usluge nužno je pružiti specifične usluge koje takva vrsta gostiju traži. Pored toga, takav sustav povezuje se sa svim ostalim uslugama koje se za bicikliste pružaju u Istri (staze, biciklistički vodiči, pružanje strukovnih usluga poput najma, servisa, prijevoza, sudjelovanje na manifestacijama i slično).”

Objekti su svrstani u sljedeće kategorije (www.istria-bike.com) :

- [Istra Bike&Bed](http://www.istria-bike.com) - manji privatni objekti poput apartmana ili kuća za odmor,

- [Boutique Bike hotels](#) - mali tzv. obiteljski hoteli,
- [Bike hotels](#) - hoteli s velikim smještajnim kapacitetima i cijelim nizom usluga koje pružaju svojim gostima,
- **Bike camps** - gotovo u pravilu locirani na obali, omogućuju vam pristup moru uz istovremeni boravak u prirodi, a cjenovno su također prihvatljivi.

Bike hotela u IŽ trenutno ima 13, *Boutique Bike* hotela također 13, dok Istra *Bike&Bed* objekata ima čak 119. Svi od ovih objekata opremljeni su posebno kako bi boravak biciklistima bio potpun, od informacija, infrastrukture te *Taylor made* usluge.

Također, obzirom kako je unazad par godina postalo popularno među turistima vožnja e-bicikle, mnogi su se gradovi potrudili uvesti i navedeno u svoju ponudu u cilju daljnjeg razvoja i što boljeg pozicioniranja Istre kao biciklističke županije, te se iz godine u godinu šire i dostupne punionice istih, a za sada su dostupne u sljedećim gradovima: Gračišće, Cerovlje, Tinjan, Umag, Poreč, Rovinj, Tar, Motovun i Barban. Prva e-bike punionica u Istarskoj županiji postavljena je 2016. godine na području Poreča, a do danas, prema podacima dostupnim na internetskim stranicama *Istra bike*, ima ih sveukupno 22.

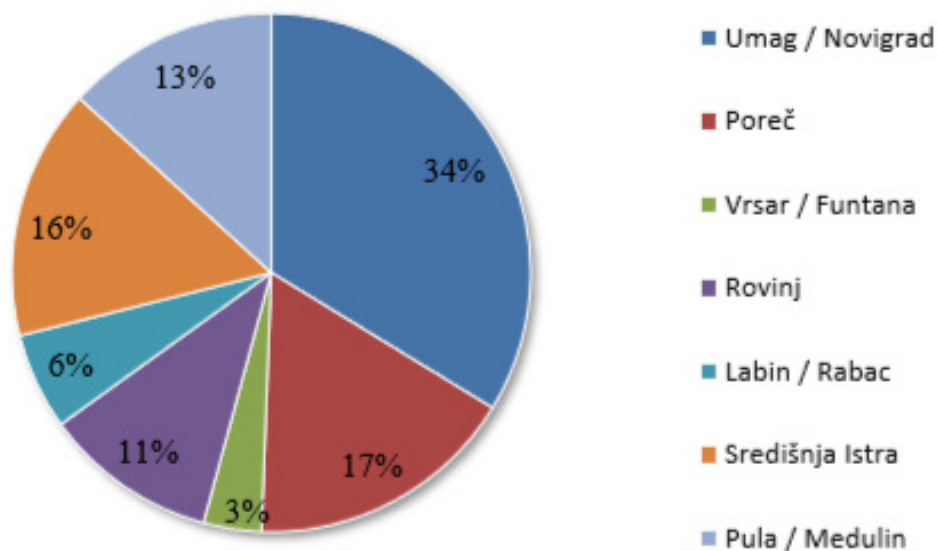
Slika 2. Ukupan broj kilometara i broj biciklističkih staza po područjima u Istarskoj županiji

Područje	Ukupna duljina(km)	Broj biciklističkih staza
Umag – Novigrad	861,62	23
Poreč	317,02	11
Vrsar - Funtana	314,6	11
Rovinj	860,61	21
Labin - Rabac	236,3	5
Središnja Istra	1399,11	39
Pula - Medulin	880,09	37
Ukupno	4869,35	147

Izvor: Nacrt Operativnog plana razvoja cikloturizma Istarske Županije za razdoblje od 2019. do 2025. godine, str. 31., dostupno na https://www.istra-istria.hr/fileadmin/dokumenti/turizam/181228_Nacrt_cikloturizam.pdf (pristupljeno 8.7.2019.)

Promatrajući Sliku 1., uočava se kako je ukupan broj biciklističkih staza u IŽ 147, gdje središnja Istra ima najveći broj, čak 39 staza, a navedeno je i očekivano s obzirom na činjenicu kako cijelo područje središnje Istre broji čak 15 jedinica lokalne samouprave. Područje Pula-Medulin broji 37 stazama a najmanje ih ima na području Labin-Rabac, svega 5. Od ukupno 147 staza, njih 105 staza je službeno, a 42 biciklističke staze su avanturističke.

Slika 3. Udio biciklističkih manifestacija po području u ukupnom broju manifestacija u Istarskoj županiji u 2018. godini

Izvor: Nacrt Operativnog plana razvoja cikloturizma Istarske Županije za razdoblje od 2019. do 2025. godine, str. 31., dostupno na https://www.istra-istria.hr/fileadmin/dokumenti/turizam/181228Nacrt_cikloturizam.pdf (pristupljeno 8.7.2019.)

“U Istarskoj županiji su se tijekom 2018. godine održale 83 biciklističke manifestacije koje zajedničkom suradnjom organiziraju lokalne turističke zajednice, biciklistički klubovi, hotelske kuće i jedinice lokalne samouprave.” (www.istria-bike.com) Promatrajući grafikon na slici 2., uočeno je kako najveći postotak biciklističkih manifestacija imaju područja Umag i Novigrad, čak 34%. Ovdje se najčešće

održavaju rekreativne biciklijade i utrke, međunarodnog i nacionalnog karaktera. Slijedi Poreč sa 17%, središnja Istra sa 16%, Pula i Medulin s 13%, Rovinj 11%, Labin i Rabac 6% te Vrsar i Funtana sa svega 3% manifestacija. Međunarodne biciklističke utrke koje se održavaju na području Istarske županije su: Istarsko proljeće, Istria *Granfondo*, MTB Parenzana, Trofej Umaga, Plava Laguna *Grand Prix*, 16. Trofej Poreča i *Granfondo* Nevio Valčić. Manifestacije Istarsko proljeće i Trofej Umaga uvrštene su u kalendar Svjetske biciklističke organizacije (*Union Cycliste Internationale* (UCI)). (www.istria-bike.com)

Pri svakoj vožnji stazama važno je pridržavati se pravila, koja se navode na službenoj mrežnoj stranici Istra *Bike* (www.istria-bike.com):

“Biciklizam je ugodna i tjelesno korisna aktivnost koja svojim sudionicima pruža maksimalni užitak dok se kreću prostorom. Da bi Vaša vožnja bila što ugodnija i sigurnija, potrebno je pridržavati se sigurnosnih pravila koji su na snazi u Republici Hrvatskoj.

Izbjegnite kaznu i poslušajte ove savjete:

- vozači bicikala dužni su se **kretati biciklističkom stazom** ili **biciklističkom trakom**, a ako one ne postoje, što bliže desnom rubu kolnika.
- ako se dva ili više vozača bicikala kreću u skupini, dužni su se kretati **jedan iza drugoga**.
- vozač bicikla ne smije umanjivati stabilnost bicikla i ometati druge sudionike u prometu. Osobito ne smije skidati istovremeno obje ruke s volana, pridržavati se za drugo vozilo, prevoziti, vući ili gurati predmete koji mogu ugrožavati vožnju ili **druge sudionike u prometu**.
- vozači bicikala mlađi od 16 godina za vrijeme vožnje na cesti na glavi moraju nositi **zaštitnu kacigu**.

Novčana kazna za svaki od navedenih prekršaja iznosi **300,00 kuna**. Pridržavanjem ovih jednostavnih pravila činite dobro sebi i drugim sudionicima u prometu.”

Najpoznatija biciklistička staza zasigurno je Parenzana, dok je najpoznatiji biciklistički događaj; manifestacija biva Istra *Granfondo*.

Parenzana je nekada davno bila željeznička pruga koja je povezivala Istru s unutrašnjošću Austro-Ugarske monarhije, čime je osigurano razvijanje tadašnjih izoliranih dijelova Istre. Iako je već mnogog desetljeća izvan svoje originalne funkcije, no svejedno je uspjela poslužiti kao inspiracija za novu turističku atrakciju, gdje su zajedničkom sinergijom Istarska županija, Upravni odjel za turizam i Udruga za obnovu željeznice Poreč-Kopar-Trst se odlučili 2002. godine, upravo kada je proslavljena stota godišnjica pruge, pokrenuti projekt "Parenzana: Put zdravlja i prijateljstva". "Trasa nekadašnje pruge Parenzane pretvorena je u pravu atrakciju za pješake i bicikliste! Prolazeći bar dijelom njene 78 km duge trase, oduševit će vas njeni tuneli, mostovi i vijadukti, ali i lijepe šume, a u sjećanju će vam zasigurno ostati i pitoreskni gradići na brežuljcima među čijim zidinama možete kušati vrhunske gurmanske specijalitete Istre." (www.istriasan.com) Kroz navedeni projekt odlučili su od nekadašnje pruge, načiniti biciklističku te izletničku trasu, koja uistinu pruža mnogo za vidjeti i doživjeti. Navedeni projekt ostvaren je pomoću financijske potpore Europske unije, a upravo naziv projekta govori o povezanosti tri države, Italije, Slovenije te Hrvatske. Na biciklističkoj stazi redovito se održavaju razni biciklistički maratoni te slovi kao mjesto okupljanja domaćih ali i ljudi iz drugih zemalja. Kroz maratone nastoji se potpomoći omasovljenju biciklizma te valorizaciji resursa, a staza daje idealnu dodanu vrijednost pružajući turističko iskustvo kakvo danas svi traže. Sa sigurnošću se može tvrditi kako je ova biciklistička staza jedna od najpoznatijih u IŽ, te samim time najbolji naš brend.

Istra *Granfondo* najpoznatiji je jesenski međunarodni maraton u Istri koji se održava krajem mjeseca listopada, koji također okuplja mnoge zaljubljenike u biciklizam iz naših i susjednih krajeva. Ove godine održava se sedmu godinu za redom te se održava u Umagu i Novigradu. "Maraton koji je lani okupio čak 800 biciklista iz 16 zemalja, preko 300 članova u organizaciji, 150 volontera, kao i članove raznih biciklističkih reprezentacija ove vam godine donosi 120 nagrada za najbolje bicikliste i 20 nagrada za najbrojnije timove." (www.coloursofistria.com) Prvi izazov je na dionici od 91 km *Istria Granfondo Small* i 127 km duge dionice ***Istria Granfondo Classic***. "*Granfondo Classic* prolazi i središnjim dijelovima istarskog poluotoka i vraća se natrag u Sjeverozapadu Istru. Obje počinju i završavaju u atraktivnom turističkom kompleksu Stella Maris, tik uz umaški ATP stadion."

(www.coloursofistria.com) Osim navedenog, održava se i rekreativna biciklijada *Istria Granfondo Family & Gourmet Tour* koja prolazi kroz Novigrad i okolicu, vinskim i cestama maslina koje su ukupne dužine 25 km, a svim sudionicima zagantirano je uživanje u predivnim prizorima, pogledima te kušanje istarskih jela na okrepnim stajalištima.

2.2.2. Tenis

Diljem Hrvatske tenis je oduvijek bio sport koji je podjednako bio i gledan i igran. Mnogi naši igrači koji su postignuli svjetske rezultate osigurali su našoj destinaciji posjećenost teniskih turista, no svakako jedan je grad koji se izdiže kada se spomene tenis, a to je Umag.

“Tenis kakvog znamo danas definirao je engleski bojniki Walter Clopton Wingfield. On je 1874. službeno registrirao pravila modernog tenisa u uredu za zaštitu patenata. Najpoznatiji teniski turnir – onaj u Wimbledonu – održan je 1877. godine. Nakon toga *kraljevski šport* postaje popularan i u drugim državama. Igrali su ga časnici i bogataši. Hrvatska krajem 19. stoljeća nimalo ne zaostaje za Europom kad je riječ o tenisu. Postoje zapisi da se igrao u mnogim gradovima već 80-ih godina pretprošloga stoljeća – u Varaždinu, Zagrebu, Samoboru, Stubičkim Toplicama... Prvi teniski klub u ovom dijelu Europe osnovan je 22. srpnja 1900., i to u Gospiću, a u gospićkoj park šumi Jasikovac izgrađeno je prvo tenisko igralište. Nažalost, od tog terena danas nema ni ostataka, ali tradicija je ostala. Kasnije je izgrađeno još nekoliko terena, a tenis su u glavnom ličkom gradu igrali časnici i pripadnici hrvatske kulturne elite.”
(www.povijest.hr)

U IŽ osigurani su uistinu optimalni uvjeti za trening, zahvaljujući teniskim školama i kampovima kao i kvalitetnim smještajnim kapacitetima, a atraktivni teniski tereni i centri pogodovali su sve većoj popularizaciji teniskog sporta u samoj županiji. Zahvaljujući blagoj klimi i odličnoj infrastrukturi, IŽ već desetljećima privlači tisuće teniskih amatera, trenera i operativaca, kao i teniska natjecanja i profesionalne igrače

najvišeg ranga. Zasigurno je riječ o vodećoj teniskoj destinaciji u Hrvatskoj, i to kao domaćin velikog ATP turnira i regija s više od 85 teniskih terena. U Rovinju se primjerice tradicionalno u proljeće održava teniski turnir Istarska Rivijera. To je ITF (*International Tennis Federation*), muški *Futures* teniski turnir s najdužom tradicijom u Hrvatskoj, na kojem su svoje karijere započinjali Goran Ivanišević, Boris Becker, Thomas Muster, Goran Prpić i drugi. Umaški turnir svakako je jedan od najatraktivnijih u klasi *International series* organizacije ATP, a istom možemo zahvaliti za razvoj brojnih teniskih škola, kampova i teniskih turnira na području Umaga, koji danas broji preko 60 modernih tenis terena te impresivni ITC teniski centar Stella Maris. Upravo zahvaljujući ATP turniru, tenis je postao najvažniji u IŽ, gdje se amateri i profesionalci natječu i uživaju bez obzira na godišnje doba. Zahvaljujući povoljnoj mediteranskoj klimi i dobrim prometnim vezama, IŽ već desetljećima privlači tenis profesionalce i amatere iz zemlje i inozemstva.

Ono što privlači mnoge tenisače u našu regiju je činjenica kako na raspolaganju imaju doslovno sve, od kvalificiranih trenera, terene, spremišta za opremu, servisiranje opreme, masaže, *Wellness* i *fitness* centri, terapije, dvorane za sastanke, pregršt informativnih materijala, mogućnost posebnog jelovnika za sportaše i mnogo drugih. ATP turnir u Umagu utemeljio se početkom 90-tih godina, te je danas glavno odredište sportskim turistima željnima tenisa, a središnji ATP stadion svakako je jedan od najpoznatijih sportskih objekata u Hrvatskoj. ATP turnir imao je mnoge poznate tenisače, od Gorana Ivaniševića, Andreja Medvedeva, Carlosa Moya, Sergia Bruguera, Felixa Mantille, Javier Sancheza i još mnogo drugih. Oni koji to žele mogu trenirati upravo na glavnom terenu na kojem su odigrane brojne uzbudljive epizode profesionalnog tenisa, bilo tijekom ATP turnira, bilo tijekom drugih natjecanja kojih je Umag bio domaćin.

Turnir i sva popratna događanja svake godine u Umag dovode više od 80.000 gostiju, finalni meč na ATP stadionu i oko njega prati i do 15.000 ljubitelja tenisa, a grad u to vrijeme postaje nezaobilazni ljetni centar tenisa, ljepote, zabave, druženja te doživljava okusa i mirisa IŽ. Ove godine turnir slavi 30.-ti rođendan.

Inače, u Umagu se nalaze sljedeći tereni: teniski tereni TN Katoro (1 hard court, 25 zemljana (8 s rasvjetom, 4 natkrivena)), teniski tereni Gradski stadion Umag (2

betonska) Teniski tereni TN Punta (8 zemljana, 3 betonska), teniski tereni TN Stella Maris – ATP Stadion (13 zemljana, 1 betonski (7 s rasvjetom)) te teniski tereni Rezidencija Skiper (4 green set (umjetna trava)), neki su od njih natkriveni, a većina ima posebna mjesta za sjedenje i svi se oni nalaze na izvanrednim lokacijama uz samu obalu, u neposrednoj blizini hotela, vila i apartmana.

Umag je proširio je svoju ponudu novouređenim tenis centrom i akademijom u Katoro Resortu. Kvalitetu rada, infrastrukture, stručnog osoblja i same lokacije Umag *Tennis Academy* prepoznao je i najbolji hrvatski tenisač Goran Ivanišević koji je Akademiju odabrao kao lokaciju za PRO kamp i ujedno bio i PRO partner Akademije koji je održao niz kampova u 2014., ostavivši polaznike pune pohvala. Umag *Tennis Academy* nudi jedinstvene uvjete za učenje i zabavu, s programima koji su prilagođeni svim uzrastima te omogućuju svladavanje raznih teniskih vještina, i to s individualnim pristupom trenera, stručnjaka koji imaju mnogo znana i iskustva stečenog radeći s tenisačima različitih profila. Trenersko osoblje koje se trudi proširiti svoje znanje, pokretačka je snaga svake akademije, a treneri teniske akademije u Umagu imali su priliku učiti od najboljih: jednog i jedinog Gorana Ivaniševića.

2.2.3. Avanturizam

Avanturistički turizam je vid turizma koji se odvija u prirodnom okruženju, postepeno počeo razvijati u RH otprilike prije desetak godina te je do danas uistinu puno truda i rada uloženo u ovaj vid turizma. Kod avanturizma riječ je o želji za adrenalinom, istraživanjem, nečim novim. U RH ima mnogo lokacija na kojima se može uživati i prepustiti čarima avanturizma poput slobodnog ili sportskog penjanja, *paraglidinga*, *windsurfing*, raznoraznih *off-road* tura, adrenalinskih parkova i slično.

“Rezerviran samo za najhrabrije, adrenalinski turizam donosi sasvim novo iskustvo koje osim ubrzanog pulsa, donosi sasvim novi pogled na mjesto na kojem se nalazite i život općenito. Od adrenalinskih parkova koji donose različite sadržaje primjerene svakoj dobi i svakom stupnju hrabrosti i raftinga na brzim riječnim strujama do

skakanja padobranom i bungee jumpinga, turizam začinjjen dozom adrenalina popularan je način zabave u svijetu, ali i u Hrvatskoj. Sve veća popularnost adrenalinskih sportova i sličnih aktivnosti u posljednjih je nekoliko godina potaknula ubrzani razvoj takve vrste turizma u Hrvatskoj. Uz dobre, stare klasike nabijene adrenalinom do trenutno popularnih Zip Line-ova, u nastavku vam donosimo mjesta na kojima možete na sasvim nov način istražiti ljepote prirode i stvoriti nezaboravno iskustvo. Sve što vam treba za svaku od ovih malih avantura je velika doza hrabrosti.” (www.journal.hr)

Sportsko penjanje je natjecateljski sport u kojemu se penjač koristi samo svojim tijelom za napredak, a oprema mu služi samo kao sredstvo sigurnosti. Ovdje je riječ o svladavanju teških detalja stijena, neovisno o njihovoj ukupnoj visini, a za bavljenje je potreban iznimna izdrživost, snalažljivost, koordiniranost te motorička inteligencija. Veoma je bitno da osoba koja kreće na sportsko penjanje ima vrhunsku uvježbanost kako bi se spriječile eventualne nezgode. “Sportsko penjanje je danas svjetski priznati sport čija krovna organizacija IFSC (*International Federation for Sport Climbing*) obuhvaća više od 80 zemalja članica na svim kontinentima. Svojom kvalitetom i razvijenošću, ovaj je sport dosegao status olimpijskog sporta. Dana 3. kolovoza 2016. Izvršni odbor Međunarodnog olimpijskog odbora donio je povijesnu odluku – sportsko penjanje proglašeno je olimpijskim sportom i uključeno je u program Olimpijskih igara (Tokio 2020.)” (www.hps.hr)

Pretprošle godine održana je promocija video spota "*The Giants*" upravo na temu slobodnog penjanja, free climbinga u IŽ, u organizaciji županijskog Odjela za turizam, te u suradnji s Gradom Buzetom i Turističkom zajednicom Buzeta u ročkom Domu kulture, a riječ je bilo o četvrtom promotivnom video spotu za Istra outdoor proizvode. “Destinacijski razvoj proizvoda Istra *outdoor* započeo je najprije s masovnijim i popularnijim aktivnostima Istra *bike* i Istra *trails*, trčanje i hodanje, a nakon toga se krenulo s istim konceptom razvoja Istra *climbinga*. U Istri trenutno postoji 25 uređenih i označenih penjališta. Aktivni i *outdoor* turizam u Istri intenzivnije se počeo razvijati posljednjih godina, sinergijom brojnih dionika, od županijskog Odjela za turizma, same IRTE, te lokalnih turističkih zajednica, gradova i općina, privatnog sektora i ostalih” (www.glasistrenovine.hr) Kroz navedeni spot cilj je bi promocija ljepota IŽ iz

drugačijeg kuta gledanja, naglašavajući upravo sportski *lifestyle* penjača i onoga što ih privlači kod penjanja na otvorenom.

Iako RH obiluje izvrsnim penjalištima, posebno moramo izdvojiti Zarečki krov u Pazinu pošto se radi o jedinstvenom penjalištu u hrvatskim okvirima – prirodnom stropu koji je preko zime prekriven rijekom, a preko ljeta, kad se rijeka povuče, postaje idealna penjačka lokacija. Smjerovi u samom stropu nude poseban doživljaj i najčešće zahtijevaju fazu tehničke prilagodbe za one koji se prvi put u njemu nađu. Iako smjerova nema puno, svi redom su vrhunske kvalitete, a neki od njih i među najtežima u Hrvatskoj. Jedna od dodatnih ponuda jest u Jami Baredine i to poligon za speleološko penjanje na kojemu se možete okušati u tehnici spuštanja i penjanja po užetu (Speleo penjanje), ili upoznati netaknuti podzemni svijet posjetivši obližnju jamu (Speleo avantura) (www.speleolit.com). Pogodnost za ovaj sport, osim prekrasne očuvane prirode koju freeclimberi sve više cijene, jest to što su stijene uglavnom južno orijentirane pa se i za hladnijeg vremena može penjati u kratkim rukavima.

Paragliding je najjeftiniji zračni sport koji gotovo svakome tko nosi želju za letenjem omogućava da poleti zrakom i pritom sam donosi odluku kada, gdje i kako letjeti. Mnogi ljudi koji se usude probati ovaj “nebeski sport” uglavnom ostaju zauvijek u njemu jer pruža nebrojeno užitaka i velika većina ljudi ga različito opisuje i doživljava. Kao najbolja mjesta za *paragliding* u RH navode se Buzet u Istri, Kalnik u Križevcima, Biokovo te Tribalj. U IŽ, najviše je letača oko Motovuna i Buzeta, a sezona *paraglidinga* proteže se kroz cijelu godinu - potrebni su samo povoljni vremenski uvjeti, a to znači pravi smjer vjetra, prevladavajuće sunčano vrijeme, bez turbulencija i bure, a gledajući na našu klimu, zbog odličnih vremenskih uvjeta gotovo da i nema dana u kojem se ne može letjeti paraglidingom. Raspadalice je jedno od najljepših uzletišta u Hrvatskoj nedaleko Buzeta. Visinska razlika je 450 m a pogodno je za iskusnije pilote te pruža pogled na izuzetno očuvanu prirodu pašnjaka Čićarije. **Kalnik pruža prekrasne prizore** planinskih vrhova, ravnice i brežuljci i same Kalničke utvrde, te je nedavno dobilo i najzahtjevniju ocjenu, stoga je riječ o letjelištu koje je namijenjeno isključivo onim iskusnim letačima. Na Kalniku postoji tri letjelišta, Mali Kalnik, Koka i Kalnik. Biokovo mnogi zovu i najuzbudljivijim uzletištem u Europi, a činjenica mu ide u korist kada se odmah nakon poleta nađete na 1200 metara

iznad tla, što osigurava spektakularan pogled na Makarsku, Brač, Hvar i Podgoru, ali i na Hercegovinu s druge stranu. Upravo zbog nagle visine koje nastupi pri uzletu, ovo letjelište također nije za one koji nemaju iskustva. Tribalj pak mogu koristiti i oni s iskustvom i oni s manje iskustva, i to na dva uzletišta, Veliki start koji je popularan u ljetnim mjesecima i Mali start koji je više za zimsko letenje. Ono što je specifično za ovo uzletište je činjenica kako ima veliki broj letivih dana, pogled na more i brda te solidnu visinsku razliku, a obzirom kako je greben dug skoro 20 kilometara uživanje je zajamčeno svima.

Adrenalinski parkovi su se također otprilike prije 10 godina počeli otvarati po raznim lokacijama RH.

“U posljednjih nekoliko godina sve više ljudi osvojilo je adrenalinska vožnja Zip Line-om. Doživljaj koji će ostvariti vaše snove o letenju sada možete iskusiti u s pogledom na netaknutu prirodu Like. Ukupna dužina čeličnog užeta koje možete nositi i do 30 tona Zip Line-a Pazi medo je 1700 metara što ga čini najdužim u Europi. Nakon gotovo dva kilometara leta kroz zelenilo ličkog krajolika, na dolaznoj platformi dočekuje vas nezaboravni pogled na tri doline i mjesto na kojem možete predahnuti i uživati nakon prave adrenalinske avanture.”(www.journal.hr)

Adrenalinski park Kupjak nalazi se u Gorskom kotaru, te ima mnogo toga od ZIP Line-a, Paintball-a, viseći mostovi, streličarstvo, zorbing i brojne drug aktivnosti za djecu i odrasle čine bogatu ponudu. Sam park koncipiran je na način da s bogatom raznolikom ponudom privlači različite dobne skupine. Ono što je karakteristično je činjenica kako se tu može organizirati i team building, djevojačku ili momačku večer, rođendan i slične evente.

Adrenalinski park Glavani nalazi se u selu Glavani, u općini Barban te među najvećim je adrenalinskim parkovima u Hrvatskoj. “Ovaj tematski park među najvećim je adrenalinskim parkovima u Hrvatskoj, a proteže se na hektar i pol površine. Iskusno će vas osoblje naučiti kako nositi opremu, koristiti se njome te kako koristiti karabinere i rolere. Uz pomoć, najprije morate svladati 2 metra visoku žutu rutu, zatim plavu, visine 6 metara, a na kraju treba proći i crnu, visoku čak 10 metara. Kao

dodatno adrenalinsko iskušanje, plavoj i crnoj ruti pridodan je najduži žičani spust od prve do posljednje platforme koji se proteže na čak 113 metara. Kao šlag na tortu možete se spustiti 120 metara dugačkom zip linijom koja je na najvišem dijelu čak 20 metara od tla. Nakon nje nastavljate na najzahtjevnijem dijelu, visećem mostu s monociklom. Cijeli taj dio, *zip line* te viseći most naziva se Đavolji prijelaz. Za sam kraj trebate isprobati najveću atrakciju u parku, 11 metara visoku ljuljačku koja će izazvati osmijeh na vašem licu. Osim avanturističkog djela parka, možete vidjeti i malu životinjsku farmu ili se opušitati u visećoj mreži.” (www.istra.hr) U parku se uzdižu i 19 metara visoki balvani te platforme međusobno povezane mrežama i sajlama. Glavani park nudi zabavu u kojoj može sudjelovati cijela obitelj, od najmlađih do najstarijih. Službeno ga je testirao austrijski inspektor s najvećim EU kvalifikacijama i uspješno je položio kriterije Europskog standarda za Adrenalinske parkove. Od 2017. godine u ponudi imaju i koncerne večeri.

Windsurfing je svakako popularan sport u ljetnim mjesecima diljem naše obale. “Istra je oduvijek bila zanimljiva *windsurfing* destinacija u ovom dijelu Europe, a njezina je popularnost osobito porasla tijekom posljednjih nekoliko godina. Zahvaljujući svom izvanrednom geografskom položaju na krajnjem jugu istarskog poluotoka, Pula i njezina okolica pružaju optimalne uvjete za *windsurfing*.” (www.istriasiun.com) *Windsurfing* se najviše prakticira u Puli i okolici upravo zbog stalno prisutnih vjetrova, ugodne temperature i mnogo spotova za windsurfing čime se može birati položaj ovisno o vremenskim uvjetima. Premanturu mnogi surferi smatraju najidealnijim mjestom za windsurfing i to zbog njezine otvorenosti i vjetrova koji ovdje pušu- bura i jugo tijekom proljeća i jeseni, a po ljeti umjereni maestral. One dane kada pak puše Bura, nema panike s obzirom na to da puše prema kopnu u slučaju nezgode. U Umagu je pak turističko naselje Savudrija često odredište *windsurfera* zbog povoljnih uvjeta, no važno je tijekom jeseni i proljeća biti na posebnom oprezu radi snažnog juga koji zna puhati, zbog čega se javljaju veliki valovi, stoga je iznimno važno da oni neiskusni surferi budu na posebnom oprezu.

2.2.4. Jedrenje

Jedrenje se smatra najstarijim oblikom sporta, i riječ je o vještini i znanju koju čovjek provodi već više tisuća godina. Iako ga netko smatra skupim “hobijem”, ipak je riječ o određenom načinu života i opuštanja. Ovaj olimpijski sport temelji se na vještom upravljanju jedrilicom na vodi, pokretane isključivo snagom vjetra, a njegova atraktivnost leži upravo u činjenici kako svoje vrijeme provodite okruženi prekrasnim plavetnilom, te možete zalutati u skrivene uvale i u miru i tišini uživati u obali i čistom moru.

“Odmor na jedrilici u Hrvatskoj je nešto što bi svatko trebao doživjeti barem jednom u životu. Ljepota Jadranske obale, bezbroj uvala i skrivenih plaža koje su dostupne samo brodom je samo par razloga zbog čega bi svatko trebao bar jednom **unajmiti jedrilicu u Hrvatskoj.**” (www.ultra-sailing.hr) “Sportsko jedrenje može biti rekreativno (krstarenje) i regatno. U Istri je jedrenje uzelo maha nakon II. svj. rata, odn. 1947. Prvu istar. regatu organizirao je 1949. Jedriličarski klub Galeb Rijeka.” (www.istrapedia.hr)

Kod jedrenja potrebno je prvenstveno znanje i dozvola, ako želite samostalno jedriti, ili pak možete i unajmiti skipera koji će vas voditi u najskrovitije uvale i dočarati sve ljepote koje IŽ ima za ponuditi. Kod jedrenja je veoma važno poznavanje plovila i potrošnog materijala, ne bi li se u pravo vrijeme moglo adekvatno reagirati na eventualne probleme i nedostatke koji mogu nastupiti. U Istri uistinu ima mnogo poznatih destinacija za jedrenje, a prema mišljenju autorice najatraktivnija područja bivaju oko Nacionalnog parka Brijuni, Kamenjak, Rovinj, Pula i Umag. Razne Regate koje se godinama već održavaju diljem Istre označile su začetak profesionalnih jedriličarskih serija kakve danas postoje u svijetu. Sezona jedrenja u Istri počinje najčešće s Uskrsom, a sam vrhunac biva tijekom mjeseca srpnja kada dolaze mnogi strani jedriličari te za vrijeme održavanja raznih regata diljem Istre. “Glavna sezona jedrenja traje od srpnja do kolovoza, ali posjetitelji poluotoka mogu uživati u nekoliko mogućnosti na prekrasnoj obali od proljeća do uskrsnog razdoblja pa sve do

listopada. Zahvaljujući ugodnim vjetrovima koji su stalno prisutni od proljeća do jeseni, vrijeme potrebno za plovidbu je jamstvo tijekom dana.”(www.boattheglobe.com) Promatrajući kartu Istre, mnogi bi odmah zaključili kako se ovdje nema gdje jedriti, no varaju se, jer mnogi ostaju iznenađeni količinom malih otoka i skrivenih uvala na ovim prostorima, koji jamče savršeno mjesto za kupanje, odmor i relaksaciju, kao i sigurno sidrište.

S obzirom na to da se kroz prethodno poglavlje obradio biciklizam, dalo bi se zaključiti kako je Umag grad biciklizma ali također i tenisa, a kod jedrenja to bi zasigurno bio Rovinj. “Svake se godine u Rovinju održava niz zanimljivih regata, a tradicionalne su Pesaro – Rovinj – Pesaro, Chioggia – Rovinj – Chioggia, *Cup Rovinja*, te Regata o glavni jedara – brodica s o glavni jedrima. Osim navedenih povodom obilježavanja blagdana Sv. Eufemije rovinjski jedriličarski klub organizira regatu klase optimist na kojoj sudjeluje stotinjak mladih jedriličara iz Hrvatske i Slovenije. U 2011. godini po prvi se puta u Rovinju održala jedriličarska regata Adris RC44 na kojoj sudjeluju jedriličari iz svjetskog vrha.” (www.malabarka.eu) “Rovinj je 2006. godine ugostio *ACI Match Race Cup*, svjetsku jedriličarku elitu kroz Adris RC44 Cup (2011) i Adris RC44 *World Championship* (2012). Rovinj u 2019. godini ponovno dovodi svjetsku jedriličarsku elitu, Adris RC44 Cup, jedno od najatraktivnijih svjetskih jedriličarskih natjecanja.” (www.rovinj-tourism.com) Upravo zahvaljujući prestižnoj Adris RC44 regati, Rovinj je ušao u ekskluzivno društvo Mallorce, Porto Cerva i Bermuda. Stoga ne čudi kako je Rovinj već više od trideset godina na karti za jedriličare sa svojim vrhunskim regatama i dolascima najvećih jedriličarskih zvijezda.

U Puli je najpoznatija Pulska regata. “JK Uljanik plovidba već 55. godina čuva tradiciju Pulske regate s osnovnim ciljem popularizacije jedrenja u klasi krstaš, odgoja novih generacija jedriličara te promocije našeg Grada kao grada s najatraktivnijom lukom za jedrenje na ovom dijelu Jadrana.” (www.jk-uljanik-plovidba.hr) Sama regata inače započinje podno Amfiteatra, plovi se preko bivšeg brodogradilišta, oko otoka Sv. Andrija, prolazak pored monumentalnog lukobrana, okreta oko Brijunskog Otoka Jerolim te povratak nazad u srce grada. Iz godine u godinu sve je više sudionika ali i poboljšana podrška u vidu novo izgrađene rive, a okuplja domaće i strane posade. “Ruta Pulske regate je standardna i atraktivna jer se

tijekom dva kruga oko otoka Jerolim u nekoliko navrata na ruti susreću i zajedno jedre najbrži dvadesetmetarski regatni karbonski krstaši s preko petnaestak članova posade i male obiteljske jedrilice koje daju posebnu draž ovoj, koliko natjecateljskoj toliko i tradicionalnoj, revijalnoj regati.” (www.jk-uljanik-plovidba.hr) Regata okuplja preko 500 natjecatelja, te veliki broj posjetitelja početkom mjeseca svibnja. U postsezoni se održava regata Sveti Nikola, tijekom mjeseca prosinca, te je riječ o višegodišnjoj tradiciji koja ugošćuje svake godine sve veći broj jedriličara i to iz cijele Europe koji se natjecanju u klasama Optimist, Laser, Laser Radial, Laser 4.7 i 470, te se regata boduje za svjetsku jedriličarsku ljestvicu u olimpijskim klasama. Regata je posebna po mnogo čemu osim po broju natjecanja pošto su bili prvi koji su u klasi optimist uveli natjecanje u zlatnoj, srebrnoj i brončanoj skupini koje se sad primjenjuje i na državnom prvenstvu.

2.2.5. Ronjenje

Ronjenje je sport koji donosi mnogobrojne dobrobiti za organizam, ima utjecaj na mišiće, kosti, kožu, kardiovaskularni sustav, kondiciju, psihičko zdravlje, potenciju kao i društveno socijalno okruženje. Općenito je poznato kako je čovjek povezan s vodom upravo s razlogom kako naše tijelo sadrži preko 60% vode.

“Sroliki poluotok zaronjen duboko u bistre i modre vode Jadrana skrovit je vrt ljepote koji otvara vrata sunčanog i toplog Mediterana. Ukoliko želite otkriti ljepote Istarskog podmorja ronilački centri idealna su ishodišna točka bilo da želite započeti tečaj ronjenja ili zaroniti do nekih od najpoznatijih potopljenih brodova podmorja Istre kao što su Baron *Gautsch*, Podmornica, Varese. ” (www.istriasun.com)

Avantura ronjenja otkriva sve ljepote podmorja istarskog poluotoka, bogatstvo raznolikog i očuvanog biljnog i životinjskog svijeta, ali i mnoštvo podvodnih zidova i grebena, spilja te [olupina brodova](#). Imamo mogućnost upoznavanja flore i faune podmorja, posjete zaštićenim arheološkim nalazištima, razvijanje ekološke savjesti upoznavanjem netaknutih dijelova jadranskog podmorja, znanstveno-istraživačka

ronjenja te pripreme ronilaca za razne vrste sportskih natjecanja u sportskom ronjenju. Ronjenje je u IŽ moguće tijekom cijele godine zbog ugodnih temperatura mora, a osobito u periodu između svibnja i studenog. Trenutačno u IŽ prema brošuri *Istria Diving* postoji 27 ronilačkih centara: po 5 u Puli i Medulinu, 4 u Rovinju, 3 u Umagu, po 2 u Vrsaru, Poreču, Labinu, Rabcu i 1 u Krnici. U Puli postoji hiperbarična komora u slučaju da zatreba usred nezgoda.

Što se tiče bitnih stvari vezano za ronjenje, koje se navode u brošuri *Istria Diving* izdane od strane TZ-a Istarske županije, važno je znati kako se turističko ronjenje obavlja isključivo u okviru i pod nadzorom ovlaštenog ronilačkog centra, mjesto ronjenja mora biti vidljivo označeno ronilačkom bovom ili zastavom na plovilu, a u samim ronilačkim centrima moraju biti istaknuti svi važni telefonski brojevi. Također, postoje zone u kojima je ronjenje zabranjeno: “u dijelovima unutrašnjih morskih voda koje obuhvaćaju luke, prilaze lukama, sidrišta luka i u području gustog prometa, u strogim i posebnim rezervatima u moru, parkovima prirode te na drugim zaštićenim dijelovima mora i podmorja (Limski kanal), u blizini usidrenih ratnih brodova i čuvanih vojnih objekata na obalnom rubu na udaljenosti manjoj od 100 metara te u Nacionalnom parku Brijuni. Za nadzor ronjenja ovlaštene su lučke kapetanije, pomorska policija, nadzornici ronjenja nadležnih ministarstva.”

Olupina broda Baron *Gautsch* svrstana je među Top 10 mjesta za ronjenje i nalazi se u Rovinju. Smatra se kako je riječ o najvećoj nesreći koja se dogodila na Jadranu 13. kolovoza 1914. kada je brod nedaleko od Rovinja udario u minu te ubrzo potonuo. “Brod je bio izgrađen u Engleskoj za najvećega brodarka na Jadranu austrijskoga Lloyda 1908. godine. Dužina broda bila je 84,5 m, širina 11,8 m. Jačina parnih strojeva bila je 4600 KS, brzina 17 čvorova.” (www.ronjenjehrvatska.com) Inače, sam brod nalazi se 9 nautičkih milja od Rovinja, na dubini od 40 metara, a ronjenje je omogućeno isključivo preko ronilačkih centara koji posjeduju posebno odobrenje Ministarstva kulture Republike Hrvatske, dok je ulazak dopušten samo kroz prve dvije palube iz sigurnosnih razloga. Kako je sam brod uistinu iznimno očuvan, ronjenje je iznimno zanimljivo, a svake godine tijekom kolovoza organizira se memorijalno ronjenje i spuštanje vijenaca u počast žrtvama.

3. POTENCIJALI RAZVOJA SPORTSKOG TURIZMA REPUBLIKE HRVATSKE

3.1. SWOT analiza

SWOT analiza provodi se ne bi li se lakše procijenilo i ocijenilo trenutačno stanje i položaj onog segmenta za koji se ista provodi. Pomoću njene provedbe omogućen je uvid u snage i slabosti te prilike i prijetnje, pa s konkretnim podacima mnogo lakše se može uvidjeti mjesta za daljnji napredak i poboljšanje. Tablicom 1. prikazana je SWOT analiza sportskog turizma Istarske županije.

Tablica 1. SWOT analiza sportskog turizma Republike Hrvatske

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ● povoljan geografski položaj koji ima iznimnu prometnu, zračnu i kopnenu povezanost, ● poznata i atraktivna destinacija, ● konkurentne cijene, ● brojni sportski događaji, ● ulaganje u razvijanje sportskog turizma, ● produljene sezone, ● proaktivan odnos prema očuvanju prostora, bioraznolikosti, prirodnih i društvenih resursa. 	<ul style="list-style-type: none"> ● problem pronalaska radne snage, ● statičan sustav nacionalnog marketinga, ● opći uvjeti investiranja.
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> ● povećanje trenda sportskog turizma, 	<ul style="list-style-type: none"> ● jeftinija ponuda u susjednim destinacijama,

<ul style="list-style-type: none"> ● omogućuje se privlačenje ciljnih skupina, ● razvijanje partnerstava i umrežavanje dionika, ● Međunarodna prepoznatljivost Istarske županije kao destinacije sporta i rekreacije, ● unapređenje postojećih i stvaranje novih proizvoda. 	<ul style="list-style-type: none"> ● usred odlaska mladih ljudi iz Hrvatske, javlja se problem zapošljavanja, ● uvoz radne snage iz susjednih zemalja koji nemaju dovoljno znanja i jezika, ● visoki izdaci za doprinose zaposlenika, ● pad kupovne moći lokalnog stanovništva, ● visoki porez na dodanu vrijednost.
---	---

Izvor: samostalna izrada autora

3.2. Potencijali razvoja sporta i rekreacijskih aktivnosti

Provedbom SWOT analize, uočava se kako je općenito sportski turizam na dobrom putu, no ipak ima prijetnji i slabosti koje ga okružuju. Svima je opće poznato kako je kvalitetan kadar u turizmu već pola odrađenog posla, a problematika uvoza radne snage kod nas je svake sezonu sve veća. Skoro je postalo nemoguće pronaći objekat gdje radi "domaći radnik". Bez radnika koji će podupirati ovaj vid turizma, teško je išta postići, a ako se ostvare predviđanja da sljedeće godine više se niti neće ograničavati kvote za uvoz radne snage iz drugih država, pitanje je koja je slika budućnosti sportskog turizma a i turizma općenito? Također je potrebno više raditi na promociji i marketingu u inozemstvu, istovremeno dobro promišljajući o kvaliteti pruženog i cijeni dobivenog.

Kako je i spomenuto na početku rada, prije dvadesetak godina u RH počelo se ulagati u razvijanje selektivnih oblika turizma, ne bi li se izbjegla zamka masovnog turizma. Razvijanjem je postignuto mnogo toga, od smanjenja pritiska na određene destinacije, ublažavanja negativnih reperkusija, omogućavanje dodane vrijednosti i stvaranje turističkog iskustva i sl. Sportskim turizmom omogućeno je razvijanje suvremenog turizma ali isto tako i generiranje samih ekonomskih vrijednosti u turizmu.

Za sportski turizam u Strategiji razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine piše sljedeće: “radi se o opsegom sve značajnijoj i brzo rastućoj grupi proizvoda za koju neki operatori prijavljuju rast do 30% godišnje, koja uključuje, primjerice, ronjenje, kajaking i kanuing, rafting, adrenalinske sportove, lov, ribolov i zimske sportove te sportske pripreme. Iako se, posebice u brdovitom i obalnom dijelu Hrvatske, ubrzano razvija široka ponuda različitih, uključivo nišnih (npr. špiljarenje, paragliding), pustolovno/sportskih programa, Hrvatska još uvijek nedovoljno koristi svoje komparativne prednosti za razvoj ove skupine proizvoda. Nastavak ubranog rasta cikloturizma, pustolovno-sportskog turizma, očekuje se i u budućnosti, što je trend podržan sve izraženijim potrebama potrošača za aktivnim i zdravim te okolišno odgovornim odmorom. U skladu s vrijednostima i interesima ‘novih’ turista očekuje se daljnja diverzifikacija proizvoda te će se razvijati ‘kombinirani’ proizvodi koji povezuju, primjerice, pustolovno-sportski turizam s gastronomijom, kulturom ili nekom društveno korisnom aktivnošću u sklopu ‘putovanja sa značenjem’. Naročito se rast očekuje u domeni adrenalinskih sportova te u neturističkim destinacijama.” Turistički proizvod “Pustolovni i sportski turizam” svrstan je kao proizvod visoke atraktivnosti i visoke konkurentnosti. Gledajući na glavni fokus koji ima kada je riječ o ciljnim tržišnim segmentima, plasiranje ponude primarni ide ka skupini mladi (18-24) te DINKS (25-34), dok je sekundarni segment skupina *Empty nesters* (50-65).

“Doc. dr. sc. Dražen Čular s Kineziološkog fakulteta u Splitu, ukazao je da Sportski turizam nema alternativu, s obzirom na resurse, potencijal i međunarodnu prepoznatljivost hrvatskih sportaša. Upravo sportski turizam potrebno je prepoznati strateški najvažnijim oblikom turizma Hrvatske i intenzivno razvijati u budućnosti. Potrebno je nužno pronaći modele i potaknuti razvoj proizvoda u području sportskog turizma.” (www.hrturizam.hr)

Novu sportsko-rekreativnu ponudu trebalo bi usmjeriti prema planovima budućeg razvoja turizma. Postojeće sportsko-rekreativne centre i sportske objekte na moru i unutrašnjosti koji su građeni za masovne oblike turizma, trebalo bi više orijentirati na individualne sportove koji će pružiti više diskrecije i mogućnosti individualnim gostima. Potrebno je inovirati cjelokupnu turističku i sportsku infrastrukturu i obogatiti

ju novim objektima, sadržajima i programima, nadograditi i adaptirati postojeće objekte te povećati smještajne kapacitete, uvesti nove hobističke i rekreacijske sadržaje i kvalitetniju ponudu izleta. Bitna stavka jest i samo produženje sezone, na barem 9 mjeseci duljine. Važno je povećati investiranja u infrastrukturu čime bi se uspjelo zaokružiti sve, i napraviti jedan cjelovit sportsko turistički proizvod. U onim, pak, turističkim mjestima koja će razvijati ekskluzivni turizam za "bogatije goste", trebalo bi graditi sportske objekte i sadržaje koji su komplementarni takvim oblicima turističke ponude. Treba istražiti koje i kakve sportove turisti žele, osobito kada se radi o "skupim sportovima" tipa golfa, jahanja, sportova na vodi i sl. Nadalje, važno je doraditi zakonsku regulativu, prvenstveno gledajući na Zakon o sportu, te udruživanjem privatnog i javnog sektora izraditi pravilnu strategiju razvoja sportskog turizma RH gdje bi se nastojali uključiti razni akteri, od ministarstava, Hrvatskog olimpijskog odbora i kluba olimpijaca, znanstvenih institucija, raznih stručnjaka na polju sporta, predsjednika sportskih saveza, domicilnog stanovništva...Ulaganje u razvoj infrastrukture osigurat će se poboljšanje dosadašnje ponude čime će se na adekvatan način izvršiti diverzifikacija proizvoda, osigurati produženje sezone i eventualne ponovne posjete turista, nastojati ulagati u marketinške aktivnosti na našem i međunarodnom tržištu ne bi li se RH pozicionirala kao destinacija sportskog turizma. Potencijal za daljnji razvoj uistinu je veliki, no potrebno je zajedničkim snagama, sustavno djelovati na rast i razvoj sportskog turizma, povezujući privatni i javni sektor, te djelujući u skladu sa strateškim i akcijskim planovima.

4. ZAKLJUČAK

Danas je sportski turizam postao "in". Sve više ljudi brine o svojem zdravlju, zastupljen je rastući trend bavljenja sportom pa ne čudi činjenica da se sve veći broj destinacija okreće razvoju sportskog turizma. te samim time sve je više pobornika koji svoj odmor odlučuju provesti upravo u njemu. Sport i rekreacija čine aktivnu komponentu turizma koji turističkim krajolikom i ambijentom rasterećuje organizam od svakodnevnih napora, uz kvalitetan boravak i doživljavanja novih iskustava, stoga u budućnosti se očekuje još veći trend povećanja. U RH omogućeno je bavljenje mnogim oblicima sportskog turizma. Unazad petnaestak godina povećala je informativnu dostupnost te ujedno poboljšala komunikaciju s inozemnim tržištem što je pridonijelo većem broju turista koji se odlučuju za provedbu aktivnijeg načina odmora. Ono što je pohvalno je izbor koji je dostupan, a upravo raznolikom ponudom sportskih i rekreacijskih aktivnosti omogućen je veći izbor turistima jer se zadovoljavaju različiti ukusi i sve dobne generacije. Tako se istarski sportski turizam razvija u sve kvalitetniji proizvod prepoznatljiv diljem svijeta, što, naravno, dovodi do sve boljeg razvoja turizma Istarske županije i produženja sezonalnosti.

Gledajući na daljnje trenove i potencijale, potrebno je svakako uložiti napora, od inoviranja ponude, poboljšanja marketinških i promotivnih aktivnosti, rješavanje problematike nedostatka kvalitetnog kadra za rad u turizmu kao i unaprjeđenje trenutne infrastrukture. Država treba preuzeti aktivniju ulogu u svekolikoj potpori razvoju specijaliziranih turističkih proizvoda, a posebno sportskog turizma koji do danas nije prepoznat strateški važnim oblikom turizma. Daljnji razvoj sportskog turizma zasigurno će omogućiti mnogo pozitivnih učinaka za destinaciju ali i za turističke potrošače.

LITERATURA

Knjige:

1. Alfier, D. (1994) *Turizam-izbor radova*, Zagreb, Institut za turizam
2. Bartoluci, M. et. al. (2007) *Turizam i sport-razvojni aspekti*, Zagreb, ŠK
3. Bartoluci, M. (2003) *Ekonomika i menedžment sporta*, Zagreb, Informator
4. Čavlek, N. et.al. (2011) *Turizam-ekonomske osnove i organizacijski sustav*, Zagreb, ŠK
5. Geić S. (2011) *Menadžment selektivnih oblika turizma*, Split, Sveučilište u Splitu
6. Jadrešić, V. (2010.) *Janusovo lice turizma, od masovnog do selektivno-održivog turizma*, Zagreb, Plejada

Mrežni izvori:

1. Akcijski plan razvoja cikloturizma (2015), dostupno na https://mint.gov.hr/UserDocsImages/AA_2018_c-dokumenti/akcijski%20planovi/004_151014_akc_p_ciklo.pdf (pristupljeno 2.7.2019.)
2. [Boat the globe, Sailing in Istria](https://boattheglobe.com/sailing-in/mediterranean/croatia/istria/sailing-in-istria/), dostupno na <https://boattheglobe.com/sailing-in/mediterranean/croatia/istria/sailing-in-istria/> (pristupljeno 10.7.2019.)
3. Central Istria, Biciklizam, dostupno na <http://www.central-istria.com/hr/penjanje-climbing-kletter/biciklizam-bike-routes> (pristupljeno 3.7.2019.)
4. [Colours of Istria](https://www.coloursofistria.com/cms_media/ebook/hr.html?utm_source=article-list), dostupno na https://www.coloursofistria.com/cms_media/ebook/hr.html?utm_source=article-list (pristupljeno 10.7.2019.)
5. Colours of Istria, Istria Granfondo, dostupno na <https://www.coloursofistria.com/hr/biciklizam/istria-granfondo> (pristupljeno 5.7.2019.)
6. Croatia, Hrvatska biciklom, dostupno na <https://croatia.hr/hr-HR/dozivljaji/aktivni-odmor/biciklizam/hrvatska-biciklom> (pristupljeno 1.8.2019.)

7. [Glas Istre, Promocija Istre s naglaskom na sportski lifestyle penjača, dostupno na https://glasistrenovine.hr/arhiva-portala/pregled-vijesti/promocija-istre-s-naglaskom-na-sportski-lifestle-penjaca-556899](https://glasistrenovine.hr/arhiva-portala/pregled-vijesti/promocija-istre-s-naglaskom-na-sportski-lifestle-penjaca-556899) (pristupljeno 9.7.2019.)
8. [Glas Istre, Jedriličarski spektakl, dostupno na https://www.glasistre.hr/nautika/svjetski-jedrilariski-spektakl-44cup-specijalne-jedrilice-stigle-u-dijelovima-i-sastavljene-u-rovinju-podsjecaju-na-brodove-darth-vadera-589605](https://www.glasistre.hr/nautika/svjetski-jedrilariski-spektakl-44cup-specijalne-jedrilice-stigle-u-dijelovima-i-sastavljene-u-rovinju-podsjecaju-na-brodove-darth-vadera-589605) (pristupljeno 10.7.2019.)
9. [Hrvatska.eu, Hrvatska ukratko, dostupno na https://croatia.eu/article.php?lang=1&id=6](https://croatia.eu/article.php?lang=1&id=6) (pristupljeno 26.8.2019.)
10. HrTurizam, dostupno na <https://hrturizam.hr/sportski-turizam-nema-alternativu-potrebno-ga-je-prepoznati-strateski-najvaznijim-oblikom-turizma-zakonski-regulirati/> (pristupljeno 26.8.2019.)
11. [Istra, Adrenalinski parkovi, dostupno na https://www.istra.hr/hr/dozivljaji/sport-i-outdoor/adrenalinski-parkovi](https://www.istra.hr/hr/dozivljaji/sport-i-outdoor/adrenalinski-parkovi) (pristupljeno 11.7.2019.)
12. Istrapedia, [Jedrenje, dostupno na https://www.istrapedia.hr/hrv/1261/jedrenje/istra-a-z/](https://www.istrapedia.hr/hrv/1261/jedrenje/istra-a-z/) (pristupljeno 11.7.2019.)
13. Istra Bike, dostupno na <http://www.istria-bike.com/hr/> (pristupljeno 5.7.2019.)
14. [Istra, Doživljaji, dostupno na https://www.istra.hr/hr/dozivljaji/788](https://www.istra.hr/hr/dozivljaji/788) (pristupljeno 9.7.2019.)
15. [Istra Diving, dostupno na https://www.hgk.hr/documents/istradiving57b5bccb17de4.pdf](https://www.hgk.hr/documents/istradiving57b5bccb17de4.pdf) (pristupljeno 9.7.2019.)
16. [Istra, Sportsko penjenje, dostupno na http://www.istra.hr/hr/atracije-i-aktivnosti/sport/sportsko-penjanje](http://www.istra.hr/hr/atracije-i-aktivnosti/sport/sportsko-penjanje) (pristupljeno 10.7.2019.)
17. [Istrain, Održana 14. rovinjska regata, dostupno na http://istrain.hr/index.php/istrain-arhiva/3776-odrzana-14-rovinjska-regata-tradicija-utkana-u-sadasnjost](http://istrain.hr/index.php/istrain-arhiva/3776-odrzana-14-rovinjska-regata-tradicija-utkana-u-sadasnjost) (pristupljeno 12.7.2019.)

18. [Istria Sun, Adrenalina](http://www.istriasun.com/istra/adrenalina), dostupno na <http://www.istriasun.com/istra/adrenalina> (pristupljeno 9.7.2019.)
19. Istria Sun, Biciklizam, dostupno na <http://www.istriasun.com/istra/biciklizam> (pristupljeno 8.7.2019.)
20. [Istria Sun, Ronjenje](http://www.istriasun.com/istra/ronjenje), dostupno na <http://www.istriasun.com/istra/ronjenje> (pristupljeno 11.7.2019.)
21. [Istria Sun, Tenis](http://www.istriasun.com/istra/tenis), dostupno na <http://www.istriasun.com/istra/tenis> (pristupljeno 10.7.2019.)
22. [Istria Sun, Top 10 Istra](http://www.istriasun.com/istra/top10-istra), dostupno na <http://www.istriasun.com/istra/top10-istra> (pristupljeno 11.7.2019.)
23. IZTZG, Tomas ljetno 2017., dostupno na http://www.iztzg.hr/UserFiles/file/novosti/2018/TOMAS-Ljetno-prezentacija-2017-06_02_2018-FIN.pdf (pristupljeno 2.7.2019.)
24. Journal, Adrenalinski turizam u Hrvatskoj, dostupno na <http://www.journal.hr/lifestyle/adrenalinski-turizam-u-hrvatskoj/> (pristupljeno 22.8.2019.)
25. Pun kufer, Gdje na paragliding? Dostupno na <https://punkufer.dnevnik.hr/clanak/gdje-na-paragliding-4-destinacije-u-hrvatskoj-kao-stvorene-za-bacanje-s-litice---439768.html> (pristupljeno 9.8.2019.)
26. [Moj smještaj, Windsurfing](https://www.mojsmjestaj.hr/upoznaj-hrvatsku/windsurfing-u-hrvatskoj), dostupno na <https://www.mojsmjestaj.hr/upoznaj-hrvatsku/windsurfing-u-hrvatskoj> (pristupljeno 9.7.2019.)
27. Nacrt Operativnog plana razvoja cikloturizma Istarske Županije za razdoblje od 2019. do 2025. godine, dostupno na https://www.istra-istria.hr/fileadmin/dokumenti/turizam/181228_Nacrt_cikloturizam.pdf (pristupljeno 2.7.2019.)
28. Povijest, Sport, dostupno na <https://povijest.hr/sport/24251/> (pristupljeno 6.8.2019.)

29. Rovinj, Jedrenje i rovinjske regate, dostupno na <https://www.rovinj-tourism.com/hr/dozivi/outdoor/jedrenje-i-rovinjske-regate> (pristupljeno 6.7.2019.)
30. Scuba Life, Pozitivni učinci reonjena na zdravlje čovjeka, dostupno na <https://www.scubalife.hr/magazin/savjeti/pozitivni-ucinci-ronjenja-na-zdravlje-covjeka/> (pristupljeno 10.7.2019.)
31. Speleolit, dostupno na <http://www.speleolit.com/Speleo-climbing.aspx> (pristupljeno 11.7.2019.)
32. Strategija razvoja turizma RH do 2020. godine, dostupno na <https://mmpi.gov.hr/default.aspx/UserDocsImages/galerije/2013.%2009.%2026.%20-%20%20STRATEGIJA%20PROMETNOG%20RAZVOJA%20REPUBLIKE%20HRVA TSKE/default.aspx> (pristupljeno 5.7.2019.)
33. Škorić, S. (2008) Sportski turizam i njegovi učinci na turističke destinacije - primjer Istre, Acta turistica, Vol. 20 No. 1, dostupno na <https://hrcak.srce.hr/76249> (pristupljeno 1.8.2019.)
34. Teniski savez Istre, Teniski tereni u Umagu, dostupno na <http://www.teniski-savez-istre.hr/pregled-igrališta/869-teniski-tereni-u-umagu.html> (pristupljeno 10.7.2019.)
35. Umag tennis Academy, dostupno na http://www.umagtennisacademy.com/en/umag_tennis-academy/about-the-academy/ (pristupljeno 10.7.2019.)
36. Ultra sailing, Jedrenje u Hrvatskoj, dostupno na <https://www.ultra-sailing.hr/hr/charter-hrvatska/Jedrenje-u-Hrvatskoj> (pristupljeno 11.7.2019.)
37. Zakon o sportu NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, dostupno na <https://zakon.hr/z/300/Zakon-o-sportu> (pristupljeno 29.7.2019.)

POPIS SLIKA I TABLICA

SLIKE

Slika 1. Ukupan broj kilometara i broj biciklističkih staza po područjima u Istarskoj županiji 16

Slika 2. Udio biciklističkih manifestacija po području u ukupnom broju manifestacija u Istarskoj županiji u 2018. godini..... 17

TABLICE

Tablica 1. SWOT analiza sportskog turizma Republike Hrvatske31

SAŽETAK

Sportski turizam kao selektivni oblik nastoji poštovati izgrađeno, lokalnu zajednicu, prirodno i kulturno nasljeđe, te ujedno vraća čovjeka njegovim zaboravljenim ili zapostavljenim rutinama. Razlog tome je u nagloj promijeni u načinu života ljudi, njihovih navika i interesa, gdje je naglasak s godinama sve više i više stavljan na rad i stvaranje prihoda, a relaksacija i boravak u prirodi sve se više zapostavljao usred nedostatka slobodnog vremena. U suvremenom turizmu sport sa svim svojim oblicima postaje važan sadržaj boravka turista u kojem su oni aktivni sudionici različitih sportsko-rekreacijskih aktivnosti. Razvojem sportskog turizma javlja se mnogo mogućnosti i prednosti kakve taj oblik turizma pruža turističkim destinacijama u vidu društvenih ali i ekonomskih učinaka.

Republika Hrvatska se pored odmorišnog turizma orijentirala se i na razvijanje specifičnih oblika turizma, jedan među njima jest i sportski i slobodno se može reći kako je jedan od najraširenijih oblika, a navedeno potvrđuju brojna natjecanja, događanja i aktivnosti koje se odvijaju skoro pa kroz cijelu godinu. Po cijeloj zemlji nalaze se brojne biciklističke, treking, jahačke i staze za ostale sportove, sve se više i više adrenalinskih parkova otvara, omogućeno je sportsko penjanje po stijenama, paragliding, vožnja mountain-bike-om, skakanje padobranom i sl.

Ključne riječi: selektivni oblici turizma, sportski turizam, sport u Republici Hrvatskoj, sport i turizam

SUMMARY

Sport tourism, as a selective form, seeks to respect the built, local community, natural and cultural heritage and also returns a man to his forgotten or neglected routines. The reason for this is in a sudden change in the people lifestyle, their habits and interests, where the main focus is on working and increasing income, and the relaxation and stay in nature is more and more neglected because of the lack of leisure time. In modern tourism, sport with all its forms becomes an important part of the tourist's stay, where they are active participants of various sports and recreational activities. With the development of sports tourism, there are many opportunities and advantages that this form of tourism provides for tourist destinations in terms of social and economic effects as well.

In addition to tourism, Croatia also focuses on the development of specific forms of tourism, one of which is sport tourism and it is one of the most widespread forms, confirmed by numerous events, events and activities that take place almost throughout the year. There are numerous cycling, trekking, horseback riding and other sports trails throughout the Istrian county, more and more adrenaline parks are opening, rock climbing, paragliding, mountain-bike riding, parachuting jumping etc.

Key words: selective forms of tourism, sport tourism, sport in Croatia, sport and tourism